

державними інституціями, бізнесом і суспільством. Такий підхід дозволить не лише досягти формальної відповідності європейським стандартам, а й забезпечити реальну трансформацію економіки відповідно до принципів сталого розвитку.

Інформаційні джерела:

1. Jans J., Vedder H. European Environmental Law: Treaty-Based Law. 5th ed. Zutphen: Europa Law Publishing, 2024. 384 p.
2. Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів : Закон України від 12.12.2019 № 377-IX. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 12. Ст. 65.
3. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU as regards corporate sustainability reporting. Official Journal of the European Union. 2022.
4. Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council on waste and repealing certain Directives. Official Journal of the European Union. 2008.
5. Національний план відновлення України: екологічна безпека та сталий розвиток / Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Київ, 2024. 112 с.

КОНСОЛІДАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

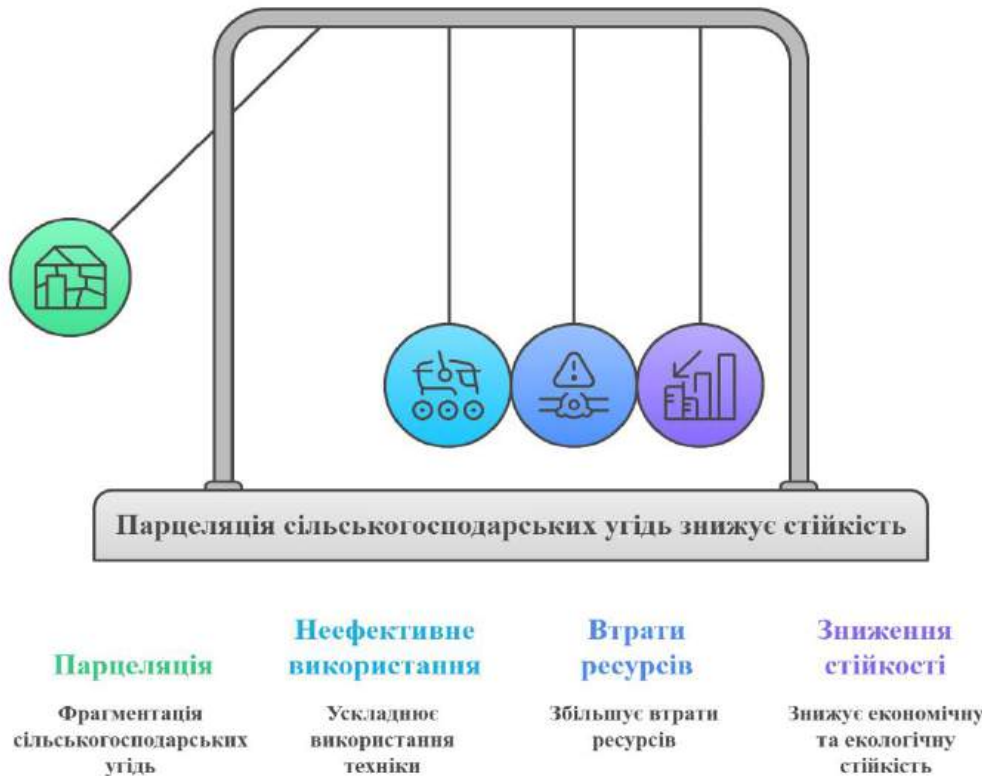
Проненко С.С., здоб. СО «магістр»

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **О.А. Горобченко**
Миколаївський національний аграрний університет

Питання консолідації земель набуває особливої ваги в умовах воєнного стану та майбутнього повоєнного відновлення, де раціональне землекористування є фундаментом продовольчої безпеки держави. Необхідність адаптації європейського досвіду (зокрема Німеччини та Австрії) до українського законодавчого поля та цифровізація управління земельними ресурсами роблять це дослідження вкрай своєчасним як з наукової, так і з практичної точок зору.

У сучасних умовах консолідація земель виступає одним із провідних інструментів досягнення цілей сталого розвитку, зокрема забезпечення раціонального ведення сільського господарства, збереження ґрунтових ресурсів та підтримання екологічної стабільності територій/ Консолідація дозволяє зменшити парцеляцію сільськогосподарських угідь, яка у багатьох регіонах України становить понад 66% від загального обсягу таких земель і у середньому припадає на частки розміром близько 4 га [1]. Така фрагментація ускладнює ефективне використання техніки, збільшує втрати ресурсів і знижує економічну та екологічну стійкість сільськогосподарського виробництва, що перешкоджає виконанню цілей сталого розвитку (рис. 1)

Правову основу консолідації земель в Україні становлять положення Земельного кодексу України та Закону України «Про землеустрій», а також розроблені проекти спеціального нормативно-правового акта щодо консолідації

Рис. 1. Вплив парцеляції сільгоспугідь на рівень стійкості землекористування

Джерело: сформовано автором на основі [3]

земель. Зокрема, такі акти мають визначати порядок ініціювання процесів консолідації, права та обов'язки власників і користувачів земельних ділянок, процедури розроблення та затвердження проєктів землеустрою, а також механізми оскарження прийнятих рішень [1, 2].

Однією з важливих новацій є передбачення можливості здійснення обміну земельними ділянками, у тому числі за судовим рішенням, що розширює інструменти оптимізації структури землекористування. Водночас проєкти законодавчих змін передбачають обов'язкове інформування всіх учасників процесу консолідації та встановлення чітких процедурних вимог, що сприяє підвищенню прозорості та ефективності реалізації таких заходів.

Ефективне впровадження консолідації земель потребує активного застосування сучасних інформаційних технологій, зокрема цифрових платформ, геоінформаційних систем (ГІС) та електронних кадастрових баз даних. Використання електронних сервісів у сфері реєстрації прав на землю, ведення кадастрових карт, організації земельних аукціонів і розроблення проєктів землеустрою сприяє прискоренню процесів консолідації та спрощує взаємодію між органами влади, територіальними громадами та власниками земельних ділянок.

Водночас консолідація земель виконує не лише економічну, але й важливу екологічну функцію у забезпеченні сталого розвитку. Скорочення надмірних переміщень техніки та концентрація господарської діяльності в межах більш

раціонально сформованих земельних масивів сприяють збереженню ґрунтового покриву, зменшенню проявів ерозії та запобіганню деградації земель [1].

Крім цього, раціоналізована структура землеволодіння створює передумови для ефективного просторового планування, зокрема розміщення екологічних коридорів, лісових насаджень, зелених зон і водних об'єктів, що формують еколого-ландшафтний каркас території. Це безпосередньо відповідає цілям сталого розвитку, пов'язаним із збереженням біорізноманіття та відновленням порушених земель.

Разом з тим, процес консолідації земель супроводжується низкою соціальних та інформаційно-правових ризиків, серед яких особливої уваги потребують загрози зниження участі дрібних землевласників у господарській діяльності, можливі втрати прав на землю або обмеження свободи розпорядження нею з боку домогосподарств. Недостатній рівень доступності, зрозумілості та своєчасності інформації щодо процедур консолідації може призводити до нерівного доступу до ресурсів і, як наслідок, зниження довіри до державних інституцій.

У зв'язку з цим ключового значення набуває забезпечення інформаційних прав учасників процесу, зокрема права на отримання повної інформації, участі у відкритих обговореннях, а також залучення територіальних громад, незалежних експертів і громадських організацій до розгляду проєктів консолідації. Водночас необхідним є чітке нормативне врегулювання можливості відмови окремих власників від участі у таких заходах і механізмів компенсації у випадках втрати частини земельних прав, що унеможлиблює прояви фактичного примусового відчуження [3].

Особливу роль у реалізації інформаційно-правових аспектів консолідації відіграють органи місцевого самоврядування, які виступають ключовими суб'єктами цього процесу — від його ініціювання до організації взаємодії з власниками земельних ділянок та забезпечення належного інформування населення. Таке інформування має здійснюватися через офіційні веб-ресурси, засоби комунікації, громадські слухання, збори та публічні консультації щодо проєктів землеустрою і планів розвитку територій.

Ефективність впровадження консолідації земель значною мірою залежить від узгодженості дій між державним і місцевим рівнями управління, а також від розвитку відповідної інформаційної інфраструктури. Особливого значення набуває відкритість даних про структуру землеволодіння, площі ділянок, їх вартісні та екологічні характеристики, що створює передумови для формування обґрунтованих стратегій сталого розвитку територій.

У багатьох країнах Європи консолідація земель давно використовується як інструмент раціонального землекористування, зокрема в Німеччині, Австрії, Швейцарії та Італії, які мають розвинені правові та інформаційні системи, які забезпечують прозорість обмінних операцій, відкритий доступ до кадастрової інформації та ефективну взаємодію між адміністрацією та громадами. Для України актуальним є адаптація кращих практик, зокрема [2, 3]:

– стандартизованого формату надання інформації про земельні ділянки (електронні форми, API);

- уніфікованих процедур публічних консультацій;
- використання ГІС-аналітик для оцінки екологічного та соціального впливу проєктів консолідації.

Такий підхід дозволить зробити консолідацію не лише юридичним механізмом, а й ефективним інструментом сталого розвитку сільських територій, збільшити довіру громад та відповідно до цілей Національної стратегії сталого розвитку України.

Інформаційні джерела:

1. Попов А. С. Консолідація земель : навч. посіб. Миколаїв : МНАУ. 2024. 368 с.
2. Законопроект про консолідацію ринку землі. *Agropolit*. 2024. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/1033-zakonoproekt-pro-konsolidatsiyu-rinku-zemli--pyatnadtsyat-osnovnih-polojen-dokumentu>
3. Бальмілер Д., Бульба І. Консолідація земель сільськогосподарського призначення. Сучасні тенденції розвитку геодезії, землеустрою та природокористування : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19-20 червня 2025 р.). Одеса : ОДАУ, 2025. С. 40-41.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Рупан С.С., здоб. СО «молодший бакалавр»

Науковий керівник – викл.- спец. **В.В. Васюк**

*Відокремлений структурний підрозділ «Донбаський аграрний фаховий коледж
Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля»*

Трансформація аграрного сектору в умовах глобалізації та кліматичних викликів потребує перегляду традиційних підходів до господарювання. Сучасне сільськогосподарське підприємство перестає бути лише суб'єктом отримання прибутку, перетворюючись на ключовий елемент забезпечення продовольчої безпеки, збереження природного капіталу та підтримки життєдіяльності сільських територій [1]. Концепція сталого розвитку інтегрує екологічну відповідальність та соціальну інклюзію як обов'язкові компоненти довгострокової конкурентоспроможності. До них можна віднести:

1. Екологічну складову (від експлуатації до регенерації). Екологізація аграрного виробництва є відповіддю на деградацію ґрунтів, дефіцит водних ресурсів та зміну клімату. Пріоритетним напрямом стає впровадження методів регенеративного землеробства, які спрямовані на відновлення біорізноманіття та підвищення вмісту гумусу в ґрунті. При цьому, ключові аспекти екологічного розвитку включають:

- оптимізація використання ресурсів (впровадження систем точного землеробства на основі IoT-технологій та супутникового моніторингу дозволяє